

*"Det er dejlig tid at bruge sammen med hende. Det er hyggeligt at lege med sit barn. Det er godt at få et ekstra skub. "Hey kan I ikke lige prøve det:". Og det var sjovt og det var nogle gode dialoger vi havde."*



# Legende læring og forældreinddragelse i dagtilbud og skoler

---

Suzanne Krogh og Søren Smidt, Life-lab



KOMPLEMENT

The LEGO Foundation



# Indhold

---

<b>1</b>	<b>Indledning</b>	<b>3</b>
<b>2</b>	<b>Forældresamarbejde omkring legende læring i dagtilbud og skoler</b>	<b>4</b>
<b>3</b>	<b>Legende læring</b>	<b>6</b>
<b>4</b>	<b>Eksempler på forældreinddragelse i legende læring og overgangen fra dagtilbud til skole</b>	<b>9</b>
	Der laves fantasidyr i børnehaven, miniklubben og hjemmet	9
	Børn laver lege med deres forældre, og leger dem med deres forældre derhjemme, og leger dem i klassen bagefter	15
	Børnene laver fantasidyr i skolen og fantasivenner med forældrene derhjemme	18
<b>5</b>	<b>Refleksionsspørgsmål – om forældreinddragelse i leg, legende læring og overgangen fra dagtilbud til skole</b>	<b>21</b>

# Indledning

*”Legende læring og forældreinddragelse i dagtilbud og skole”* hedder filmen som hører til dette arbejdshæfte. Arbejdshæftet kan dog også bruges uden filmen, ligesom filmen kan bruges uden arbejdshæftet.

Filmen og arbejdshæftet er lavet på baggrund af, at udvalgte dagtilbud og skoler i seks kommuner, har arbejdet med at implementere legende læring som fælles didaktisk værktøj på tværs af dagtilbud og skole og inddraget forældrene i deres barns legende læring i familien for at styrke:

1. Legen og legende læring i barndommen i både dagtilbud, skole og familie<sup>1</sup>
2. De 4-9-årige børns oplevelse af sammenhæng i overgangen mellem dagtilbud og skole
3. De fagprofessionelles samarbejde på tværs af dagtilbud og skole

Arbejdshæftet indeholder en introduktion til legende læring samt præsentation af forskellige konkrete værktøjer og legeaktiviteter, som dagtilbud og skoler har inddraget forældrene i med udgangspunkt i guidet leg. Derudover indeholder hæftet en række refleksionsspørgsmål som man kan bruge til at reflektere og udvikle sin praksis med leg og en legende tilgang, i forhold til, hvordan man kan inddrage forældrene i deres barns legende læring i hjemmet og styrke samarbejdet med forældrene omkring deres barns liv og overgang fra dagtilbud til skole.

Hæftet kan bruges på forskellig vis afhængig af, hvad man vil og har brug for. Man kan eksempelvis springe introduktionen til

legende læring over, og også eksemplerne på, hvordan nogle dagtilbud og skoler konkret har inddraget forældrene i deres barns legende læring gennem den guidede leg, og gå direkte til refleksionsspørgsmålene – eller læse introduktionen og eksemplerne og springe refleksionsspørgsmålene over.



**Formålet med filmen og arbejdshæftet er at fremme de fagprofessionelles arbejde med, og samarbejde med forældrene omkring, at styrke legen og en legende tilgang i hverdagen på tværs af dagtilbud/skole og hjem**

– til fordel for børnene og deres oplevelse af sammenhæng i deres liv og deres trivsel, liv og læring.

<sup>1</sup> I filmen *”Legende læring og forældreinddragelse i dagtilbud og skole”* og det tilhørende arbejdshæfte, er der sat fokus på, hvordan fagprofessionelle i dagtilbud og skole kan arbejde med legende læring og guidet leg både hver for sig og sammen i overgangen fra dagtilbud til skole for at styrke de 4-9-åriges oplevelse af sammenhæng i deres liv.

# Forældresamarbejde omkring legende læring i dagtilbud og skoler

Børnene kan ikke selv skabe helhed og sammenhæng i overgangen fra dagtilbud til skole. Det er en faglig opgave for de fagprofessionelle i dagtilbud, skolefritidsordning og skole i samarbejde med forældrene.

Forældre er centrale aktører i deres børns liv, og har stor betydning for børnene og deres trivsel, udvikling, dannelse og læring, også i dagtilbud og skole.



**Samarbejdet mellem de fagprofessionelle og forældrene har stor betydning for børnene, men også for at forældrene og de fagprofessionelle kan løfte deres opgaver bedst muligt til gavn for børnene.**

Det er derfor en central opgave for fagprofessionelle at invitere til samarbejde og etablere partnerskaber med forældrene omkring at skabe gode livs- og læringsmiljøer for og sammen med børnene i overgangen mellem dagtilbud og skole, med henblik på at styrke de 4-9-åriges oplevelse af sammenhæng i deres liv og læring: Livs- og læringsmiljøer,

der tager udgangspunkt i børnene og deres legende læreprocesser, og i legende læring som fælles didaktisk redskab og metode i dagtilbud og skoler.

En vigtig opgave for de fagprofessionelle i denne sammenhæng er at give forældrene indblik i deres barns liv og læring i dagtilbuddet/skolen/fritidsordningen, og være i dialog med og lytte til forældrene og deres perspektiver og give dem muligheder for at bidrage til samarbejdet på måder, der giver og skaber mening for både dem og børnene og deres liv og læring.

Et centralt element i organiseringen af forældresamarbejdet omkring legende læring, er at skelne mellem forskellige former for samarbejde og organisere samarbejdet med udgangspunkt i den konkrete forældregruppe. I denne forbindelse er det relevant at skelne mellem de følgende tre niveauer af samarbejde:

- **Information** – hvad skal der informeres om omkring legende læring - og hvordan?
- **Dialog** – hvad skal der lægges op til dialog om omkring legende læring - og hvordan?<sup>2</sup>
- **Inddragelse** – hvad kan forældrene med fordel inddrages i omkring legende læring, dvs. aktivt gøre og bidrage med - og hvordan?

<sup>2</sup> Dialog er den tovejs-kommunikation der foregår mellem dagtilbud/skole og forældrene, enten i hverdagen ansigt til ansigt, telefonisk eller digitalt eller ved møder, arrangementer e.lign

”

**Det særlige ved at tage udgangspunkt i legende læring i samarbejdet med forældrene, er at leg umiddelbart skaber glæde hos børnene, fordi de godt kan lide at lege, og meget gerne vil lege, også med deres forældre.**

Hvilket betyder at glæden også opleves af forældrene, som en del af det særlige nærvær legen skaber mellem deltagerne. Det er et kendetegn ved aktiv legedeltagelse at samværet også ofte bliver mere kropsligt, fysisk, og der brydes med vante positioner og roller og skabes en anderledes kontakt og relation mellem børnene og deres forældre.

Kombinationen af glæde og meningsfuldt samvær med sit barn, sammenholdt med at forældrene bidrager til at de fagprofessionelle kan virkeliggøre deres idéer og projekter med børnene, synes at være den helt store styrke ved forældreinddragelse i forbindelse med leg og legende læring.

I filmen bliver to drenge i 3. klasse spurgt om, hvordan det har været at lege med sine forældre. De svarer på skift:

*”Det føles sjovt. Det er ligesom de (forældrene) bliver legebørn igen.”* *”Det ikke ligesom man gør til daglig”.* *”Nej, det er det ikke (griner).”*

Forælderen, som har fået en mulepose med hjem fra børnehaven for at bygge fantasidyr af Lego med sin datter til et projekt i den fritidsordning datteren skal starte i ved skolestarten, nævner også glæden, nærværet og det sjove ved at lege sammen:

*”Det var sjovt, og det var nogle gode dialoger vi havde... Det er dejlig tid at bruge sammen med hende. Det er hyggeligt at lege med sit barn”.*

”

**I og med at legende læring er umiddelbart meningsfuldt for både børn og forældre i familierne, giver legende læring dagtilbud og skoler særlige muligheder for at inddrage forældrene.**

Når forældrene inddrages, kan de konkret og direkte følge med i hvad der sker i deres barns liv i dagtilbud og skole, og derigennem også få bedre forudsætninger for at forstå og tale med deres barn, og være med til at understøtte deres barns lege- og læreprocesser samt styrke dets oplevelse af sammenhæng i overgangen mellem dagtilbud og skole.



# Legende læring

En del børn er udfordrede af de vilkår de har at være børn på i dag, blandt andet er pensum blevet skubbet nedad og deres lege-vilkår blevet dårligere. Endvidere er forandringen betydelig for børnene i skiftet fra dagtilbud til skole, hvor legen oftest har endnu trangere kår end i de dagtilbud de kommer fra, og derfor også potentiel vanskelig for dem. Med det til følge at nogle børns engagement og motivation for at gå i storbørnegruppe eller skole udfordres.



**Børn leger fordi det er lyst- og meningsfyldt for dem, men lærer når de leger, men leger ikke for at lære,**

motivet for dem ligger i legen selv og i de legefællesskaber de indgår i.

Det vil sige leg er (også) læring. Legende læring er derfor læring gennem leg, den læring der sker når børnene - og børn og voksne - leger. Legen er det mest oplagte og meningsfulde læringsmiljø for børn idet de lærer bedst gennem legen da det er meget lystfyldt for dem at lege, og legen understøtter deres nysgerrighed, engagement og motivation.

Børn leger spontant alle steder i verden, og lærer naturligt gennem leg, de tilegner sig og bliver medskabere i legen, udtrykker sig, og skaber mening gennem deltagelse i legen. Legen skaber glæde og begejstring, engagement og fællesskaber, og giver gode muligheder for at afprøve, undersøge, eksperimentere og skabe samt involvere sig

med andre, og styrker det sociale landskab, både kammeratskaber og venskaber. Legen giver endvidere børnene adgang til mange forskellige deltagelsesmuligheder, der derfor bedre vil kunne matche de forskellige børn og deres forskellige behov.

Leg og legende læring er derfor et oplagt fundament at bygge på i det faglige didaktiske arbejde med at understøtte børns læreprocesser og skabe sammenhæng for børnene i overgangen fra dagtilbud til skole.

Implementering af legende læring som fælles didaktisk redskab på tværs af dagtilbud, SFO og skole, vil endvidere styrke børnenes oplevelse af sammenhæng i overgangen fra dagtilbud og skole og lette overgangen for børnene.

Samarbejde mellem dagtilbud, skole og hjem med udgangspunkt i legende læring i både dagtilbud, SFO, skole og familie, vil styrke børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse samt oplevelse af sammenhæng i deres liv.

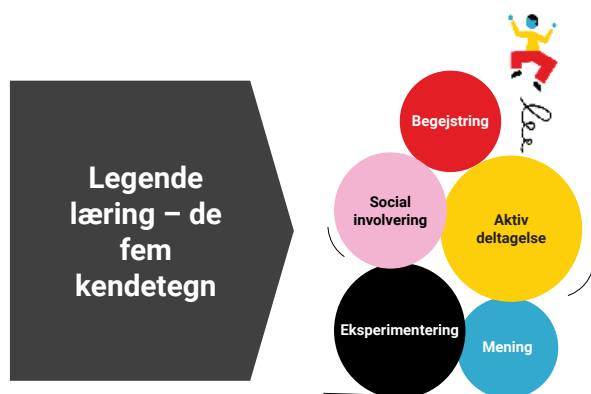


**Styrkelse af legende læring i både dagtilbud, skoler og familier, sigter på at skabe lige muligheder for alle børn**

og understøtte børnenes medfødte nysgerrighed, engagement og lyst til at eksperimentere og lære både her og nu i deres dagtilbud, skole og hjem – men også videre i livet.

## De fem kendetegn ved legende læring

Legende læring eller læring gennem leg er kendetegnet ved følgende fem kendetegn: At børnene får muligheder for at deltage aktivt, blive begejstrede, skabe mening i det der foregår, eksperimentere og involvere sig socialt:



Læring gennem leg sker således når oplevelsen eller aktiviteten begejstrer eller engagerer barnet, hjælper barnet til at finde mening, understøtter barnets aktive deltagelse og iterative<sup>3</sup> tænkning og handlen og inviterer ind i socialt involverende fællesskaber.



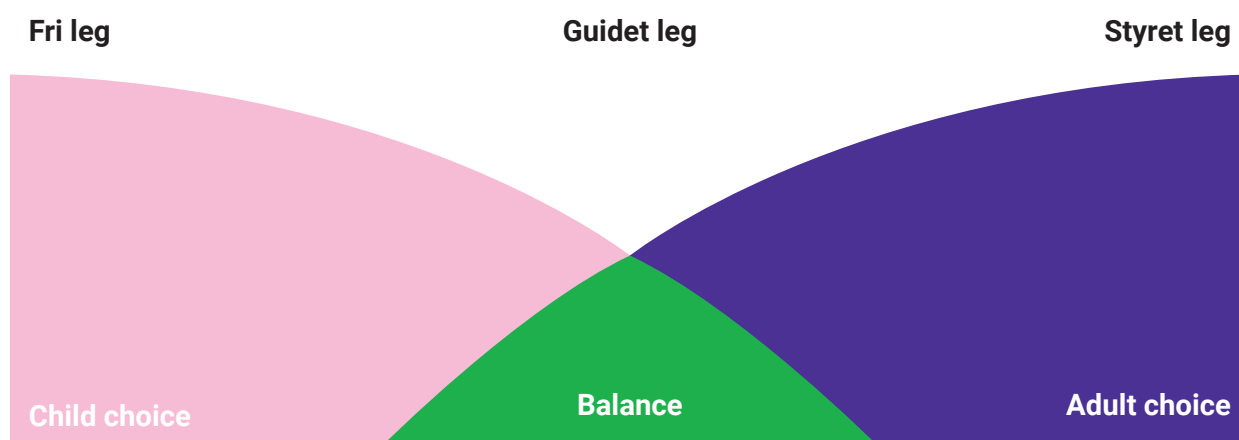
Legende læring handler således om at fagprofessionelle udfolder deres egen pædagogiske praksis og faciliterer leg i eget regi, men også meget gerne indimellem inddrager forældrene og barnets hjemmeliv.

Målet er leg, der skaber læring hos børnene ved, at de konkret oplever glæde, mening, deltager aktivt, og får muligheder for at afprøve, undersøge, udvikle og eksperimentere, og involvere sig i sociale fællesskaber – hvor de derved også skaber relationer med og tilknytning til hinanden og med de voksne når de lærer.

## De tre lege-praksisser

Legende læring beskæftiger sig med tre forskellige overordnede lege-praksisser:

- **Fri leg**
- **Guidet leg**
- **Styret leg<sup>4</sup>**



<sup>3</sup> Iterativ tænkning og praksis er en form for træning, hvor man prøver nye metoder og idéer og ofte gentager det nogle gange inden man når frem til et resultat.

<sup>4</sup> Modellen er tilpasset og kontekstualiseret ud fra Hanne Jensen, Angela Pyle, Jennifer M. Zosh, Hasina B. Ebrahim, Alejandra Zaragoza Scherman, Jyrki Reunamo and Bridget K. Hamre, (2019): *Play facilitation: the science behind the art of engaging young children*. The LEGO Foundation

- **I den frie leg** er det børnene, der initierer og styrer legen og bestemmer indholdet i den
- **I den styrede leg** er det den voksne, der initierer, rammer, bestemmer indholdet og styrer legen
- **I den guidede leg** er der en balance mellem den frie og meget strukturerede på den måde, at det er den voksne, der initierer og sætter rammesætningen – men på måder, som giver børnene indflydelse og muligheder for at blive medskabere og medudviklere af legen

Alle tre lege-praksisser kan skabe læring hos børnene, og fagprofessionelle må derfor udfolde egen og fælles faglighed samt faglige legekompetencer i forhold til alle tre – i relation til den børnegruppe man arbejder med.

I fri leg initierer og styrer børnene legen og bestemmer indholdet. I den styrede leg er det den voksne, der initierer og styrer legeaktiviteten og bestemmer indholdet. I den guidede leg er der en balance mellem den frie og meget strukturerede på den måde, at det er den voksne, der initierer og sætter strukturen og rammesætningen og bestemmer indholdet af legeaktiviteten, men på en måde som giver børnene indflydelse og forskellige deltagelsesmuligheder samt muligheder for at blive medskabere og medudviklere af legen.

De tre lege-praksisser ligger på et kontinuum, hvor den helt frie leg, befinder sig på den ene ende af kontinuummet, og den helt

styrede leg i den anden ende af kontinuummet, og den guidede leg i midterfeltet, og der findes derfor mange mellemvarianter imellem de to yderpoler.

Man kan tage afsæt i alle tre lege-praksisser - eller varianter derimellem - men må være opmærksom på, at



**undervejs i en leg kan der opstå behov for at bruge hele lege-kontinuummet i samme leg,**

afhængig af, hvad der sker i legen og hvad der er behov for i legen så den kan leve og udfolde sig. Legefacilitering handler derfor også om at kunne indtage og bevæge sig mellem alle tre legepraksisser i et bredt rollerepertoire, hvor man som fagprofessionel løbende reflekterer og afstemmer og legen og dens bevægelse og improviserer lege-praksis og egen rolle, deltagelse og position undervejs i forhold til, hvad der sker i nuet i legen og blandt børnene (for nærmere beskrivelse af de tre lege-praksisser samt voksenpositionering – og -deltagelse i leg<sup>5</sup>).

<sup>5</sup> se artiklen "Legende læring som fælles didaktisk værktøj til at fremme de 4-9-åriges oplevelse af sammenhæng i overgangen fra dagtilbud til skole" (Krogh og Smidt, 2023).



# Eksempler på forældreinddragelse i legeaktiviteter med guidet leg i dagtilbud og skoler

I dette afsnit vil vi præsentere nogle eksempler på, hvordan nogle dagtilbud og skoler har arbejdet med leg og legende læring, med særligt fokus på inddragelse af forældre i legeaktiviteter i hjemmet med guidet leg som didaktisk værktøj til at skabe bedre sammenhæng i børnenes liv mellem dagtilbud, SFO, skole og hjem – samt i overgangene fra dagtilbud og til fritidsordning og skole. De første to eksempler stammer fra filmen. Det sidste eksempel er ikke med i filmen, men stammer også fra projektet "De 4-9-åriges oplevelser af sammenhæng i overgangen fra dagtilbud til skole".

## Der laves fantasidyr i børnehaven, miniklubben og hjemmet

I Lille Værløse i Furesø har børnehaven og miniklubben i skolen arbejdet sammen omkring børnehavebørnenes skolestart i tiden

op til. For at styrke børnenes oplevelse af sammenhæng i overgangen fra dagtilbud til skole, havde de organiseret nogle gensidige besøg hos hinanden, hvor der skulle foregå nogle guidede legeaktiviteter som de nye voksne i miniklubben skulle rammesætte og deltage i – med deltagelse af medarbejderne fra børnehuset også. Først besøgte miniklubben børnehaven og lavede legeaktiviteter, i form af at lave fantasidyr med de kommende skolebørn, og dernæst besøgte børnehaven miniklubben, som så lavede samme legeaktivitet med børnene der.

Nogle medarbejdere fra miniklubben udviklede idéen med at børnene skulle bygge fantasidyr af legoklodser – og at fantasidyrerne bagefter kunne flytte ind i et hus når de var færdige, et hus som medarbejderne byggede og havde med på dagen. De valgte et fantasidyr, fordi et fantasidyr kan laves og se ud på mange forskellige måder, ikke kan være rigtige eller forkerte og er "open-ended". Og



som børnene kunne fortælle om til de andre børn og voksne fra både børnehaven og miniklubben/skolen når de synes de var færdige – og klar til at flytte ind i et hus sammen med de andre fantasidyr, som de andre børn havde lavet.

Besøgene og legeaktiviteterne var en succes for børnene; de var glade, engagerede, aktivt deltagende, skabte mening, eksperimenterede og involverede sig socialt i legeaktiviteterne. Der var imidlertid et barn, der ikke deltog så aktivt og involverede sig så meget osv.

De fagprofessionelle reflekterede sammen, og besluttede at afprøve at involvere forældrene til pigen, inden næste besøg i miniklubben og legeaktivitet med fantasidyr løb af stablen.



## De lavede en "mulepose" med legoklodser i til at bygge et fantasidyr, så pigen kunne prøve at bygge et fantasidyr derhjemme i trygge rammer med sine forældre

og øve sig sammen med dem – for at øge chancen for, at hun ville få større mod på og lyst til at deltage aktivt og engagere sig, og skabe mening, eksperimenter og involvere sig socialt ved næste besøg.

Lederen i børnehuset Ryet fortæller:

*"Muleposer er en simpel løsning og var lige til at lave... Vi fik idéen til muleposerne da vi til den første legeaktivitetsdag med miniklubben opdagede, at der var et barn, der ikke rigtig deltog i legeaktiviteten. Vi tænkte, at vi ville prøve at forberede hende bedre til næste gang vi skulle mødes med miniklubben. Miniklubben har udviklet idéen med at bygge et fantasidyr af legoklodser, og som en del af*

*aktionsforløbet, valgte vi at lave en mulepose med legoklodser med guideline så barnet kan øve sig hjemme på, hvad det skal over at lave i miniklubben i forbindelse med overgangsarbejdet fra dagtilbud til miniklub og skole... En medarbejder syede nogle muleposer i forskellige farver og mønstre, og inviterede nogle forældre til at komme og få en mulepose og få en snak omkring dem. Hvor medarbejderen fortalte omkring personalets tanker om muleposerne, og hvordan de kunne bruge dem derhjemme med deres barn."*

En medarbejder fra børnehaven syede således nogle muleposer, og inviterede nogle forældre over til at få en mulepose med hjem i forbindelse med, at de hentede deres barn. Her introducerede hun dem til muleposen og deres tanker omkring den, og viste dem, hvordan de kunne bruge den sammen med deres barn, og sad lidt og byggede sammen med pågældende forælder.



## Der blev desuden lavet en skriftlig guideline, som de vedlagde til forældrene i muleposen;

en guideline, hvor de havde haft deres talepædagog inde over i forhold til et sprogtilgængelsesperspektiv – da institutionen ligger i et område med en del børn og familier med sproglige udfordringer. Lederen fortæller:

*"Vi har haft vores talepædagog med inde over i forhold til det sprogstimulerende, der står i guidelinen til forældrene."*

Guidelinen lyder konkret:

Kære Forældre

Vi er sammen med Lille Værløse Skole i gang med et projekt, der hedder "Legende læring for de 4-9-årige."



Omdrejningspunktet er at børn lærer når de leger.

For at støtte jeres barn i at lære sprog, finmotorik, samarbejde, forhandling, forestillingsevne mm., ønsker vi at en af jer forældre, skal sætte jer sammen med jeres barn og bygge med LEGO sammen.

I skal starte med at sætte rammerne for jeres barn f.eks.: *"Nu skal vi lege sammen, vi skal bygge et fantasidyr og vi har disse klodser at bygge med."*

Under byggearbejdet må I gerne tale/hygge/grine med jeres barn og bygge i fællesskab:

- Du kan f.eks. spørge jeres/dit barn om f.eks. "hvad kunne tænke du dig at bygge/ hvad kan vi bruge til at bygge det?" eller "hvad er fantasidyr god til, dårlig til, hvad spiser det?"
- Tale om farver, former osv.
- Sætte ord på når dit barn sætter klodser oven på, ved siden af mm. Eller bede barnet om at sætte en klods bag ved/oven på/ved siden af en anden klods.

- Bygge videre på det dit barn siger, f.eks.:  
Barn: Dyret har skarpe tænder!  
Forældre: Har det skarpe tænder, hvad skal den bruge dem til?  
Barnet: Til at spise med  
Forældre: Okay, vi kan bygge noget den kan spise, hvad tror du den kan lide at spise?  
Barnet: Den elsker at spise huse  
Forældre: Tror du den elsker at spise huse, jeg tror den kan lide at spise pinde?

Tag gerne et billede af, at I bygger sammen og/eller af barnet med fantasidyr.

Medarbejderne fortæller også forældrene, at det er vigtigt, at de bruger deres eget modersmål derhjemme når de leger med deres børn for at styrke deres barns sprogligtilegnelsesudvikling – og at de selv gør det på dansk i børnehaven. En pædagog fra børnehaven siger til en forælder:

*"Det er vigtigt, når i leger derhjemme, at I bruger jeres modersmål. I bruger jeres modersmål derhjemme, og vi gør det på dansk her i børnehaven. Det er vigtigt på grund af, at det er godt for børns sproglige udvikling."*



## Det blev en succes, at pigen og pigens mor fik en mulepose med hjem, med materiale i til at bygge et fantasidyr sammen.

Både selve seancen mellem de to i hjemmet – og næste gang, hvor børnehaven skulle på besøg i miniklubben og bygge fantasidyr der. Pigen og moren hyggede sig sammen og byggede med Lego og havde en god stund. Og både mor og lederen fra børnehuset fortæller at besøget og legeaktiviteten i miniklubben gik meget bedre end sidst: pigen både engagerede sig og deltog meget mere aktivt og eksperimenterede og skabte mening og involverede sig socialt – det vil sige agerede meget anderledes og meget mere i øjenhøjde med, tryk ved og sikker i situationen end sidst.

Moren fortæller:

*”Vi fik muleposen med hjem og Josefine tog rigtig godt imod den, og det var en rigtig hyggelig stund at have herhjemme, så det var vi glade for. Og så fik vi også superfin feedback fra personalet, da hun havde lavet det sammen med dem bagefter. Og det nye personale fra skolen sagde også, at hun havde hygget sig rigtig godt. Hun havde virkelig været i sit es, fordi hun havde været forberedt på det. Hun synes det er sjovt at bygge med Lego. Så det var rigtig godt.”*

Moren fremhæver her forberedelsens betydning for hendes datter, og lederen fremhæver nedenfor, at pigen gennem denne forberedelse fik overskud til at deltage aktivt og meningsfuldt i legeaktiviteten og bygge et fantasidyr, og engagere og involvere sig i samværet med de nye kommende betydningsfulde voksne i hendes liv, og påbegynde den første spirende relationsdannelse til dem – hvilket vil hjælpe hende i overgangen fra børnehaven til skole. Lederen fra børnehuset fortæller:

*”Et barn, der er meget genert og tilbageholdende kunne deltage relevant i aktiviteten og havde overskud til at tale med de nye pædagoger i miniklubben, og dermed begynde at skabe den første spæde relation til dem. Det abstrakte nye blev mere konkret for barnet og det... blev en succesoplevelse for barnet.”*

Moren fremhæver også de fagprofessionelles faglige vurdering af, samt refleksion og intervention omkring hendes datter. Hun siger:



**”Det er godt tænkt af personalet, at Josefine skulle være forberedt, for nogle gange kan hun godt have noget modstand på, når hun skal prøve noget nyt.”**

Og giver endvidere udtryk for, at det er positivt at få et skub til at få leget med sit barn, da det er både sjovt og hyggeligt at lege og spendere tid sammen, og at man også får nogle gode dialoger sammen når man sidder og leger:

*”Det er dejlig tid at bruge sammen med hende. Det er hyggeligt at lege med sit barn. Det er godt at få et ekstra skub. ”Hey kan I ikke lige prøve det:”. Og det var sjovt og det var nogle gode dialoger vi havde.”*

Medarbejderne oplever, at det i det hele taget har været en succes at involvere forældrene i legende læring og guidet leg med deres barn derhjemme.



## Forældrene er kommet tilbage og har fortalt at det har været hyggeligt og sjovt at lege med deres barn, og flere har også efterspurgt flere muleposer.

De synes også at det har været spændende og anderledes, at skulle rammesætte legen, og ikke bare følge barnets leg; at der var en bestemt legedagsorden eller -ramme for legen de skulle samarbejde om og finde deres fælles ben i. Lederen siger:

*"Forældrene er vendt tilbage med, at de synes det var spændende at de skulle rammesætte en leg og ikke bare følge barnets leg, og flere forældre har efterspurgt flere muleposer de kunne låne med hjem."*



Og medarbejderne har udarbejdet en del materiale til forældrene, også materiale de kan bruge ude i naturen i deres ferier med deres børn. Der er kun én familie, der ikke har fået lavet den legeaktivitet de har fået med hjem – og det tilskriver medarbejderne, at de ikke fik forklaret den og intentionen med den godt nok, så det ikke gav mening for dem at lave den. De vil derfor fortsætte og tage handsken op igen, og gøre mere ud af introduktionen. Lederen fra børnehuset fortæller:

*"Vi har en enkelt familie, der ikke har fået lavet aktiviteten derhjemme, men vi tænker, at vi ikke fik forklaret godt nok, hvad målet*

*var, så det ikke gav mening for familien. Vi vil prøve igen, og så prøve noget sidemandsoplæring for at få det til at give mening for familien."*

I institutionen havde medarbejderne gennem længere tid talt sammen om, at de havde en del børn, der ikke havde så nemt ved at lege, og at de gerne ville involvere forældrene og understøtte og guide dem i at være med til at udvikle deres børns legeliv og legeudvikling. Lederen siger:

*"I medarbejdergruppen har vi længe talt om, at nogle af forældrene skulle guides i, hvordan de kunne lege med deres børn."*

Det var i det hele taget en stor succes for børnene med muleposerne. De syntes det var spændende at få dem med hjem, og de kom begejstrede tilbage og fortalte om deres leg med deres forældre/forælder. Og børnene kunne forstå, og deltage aktivt i, de legeaktiviteter de mødte i børnehaven og miniklubben/skolen, idet de var forberedte hjemmefra. Lederen formulerer:

*"Børnene har syntes det har været spændende at få muleposer med hjem. De var spændte da de fik dem, og vendte begejstrede tilbage med, at de havde leget og haft det hyggeligt med deres forældre derhjemme, og deres søskende har synes det var meget interessant, at de havde muleposen med hjem... Og medarbejderne har oplevet, at børnene har haft en forståelse af, hvad opgaven gik ud på og kunne deltage relevant i den."*

Muleposerne blev således født i det pædagogiske arbejde og samarbejde med miniklubben/skolen omkring at styrke børnenes oplevelse af sammenhæng i overgangen mellem dagtilbud og skole, men er nu på vej til at blive bredt ud i den øvrige institution:

*"Den medarbejder, som har arbejdet med legende læring og været med til at udvikle muleposerne, har på et personalemøde fortalt deres kolleger om, hvordan muleposerne*

kunne bruges, så de også har haft mulighed for at bruge muleposerne på deres stue.”

”

## Børnehuset Ryet inddrager med andre ord forældre til børn, som de vurderer vil profitere af at få styrket deres mod til at deltage, legekompetencer eller sprog.

Og den måde de inddrager dem på, er ved at involvere dem i og give dem redskaber og materialer til at lege med deres barn derhjemme, og herigennem styrke deres børns trivsel og tryghed, (selv)dannelse, udvikling og læring gennem leg. Lederen i børnehuset siger:

*”Vi inddrager forældrene til de børn, der har brug for at se tingene an, før de kaster sig relevant ind i en aktivitet samt de børn, der har sproglige udfordringer, og ikke har så nuanceret dansk, så de har brug for at få det forklaret på deres modersmål derhjemme, så vi kan bygge bro til det danske sprog så de kan forstå, hvad opgaven går ud på. Så de får sproget til at gå i nuanceret og relevant dialog*

*med deres kammerater og de nye pædagogerovre i Miniklubben.”*

Og peger hermed også på sprogets afgørende betydning for at forstå og håndtere deltagelsesmuligheder samt kunne samtale og samarbejde med andre, både de betydningsfulde nye kammerater i skolen, men også de nye voksne. Og endnu en gevinst ved at børn og forældre får muleposer med hjem, med materialer til lege som deres barn skal lege i storbørnegruppen i børnehaven eller i miniklubben i overgangen fra dagtilbud til skolen, er at forældrene får meget konkret og brugbar viden om, og praktisk erfaring med det deres barn kommer til at møde efterfølgende – så de også efterfølgende kan samtale med deres barn omkring det der er foregået – så børnene igen også får sat sprog på legeaktiviteten igen, og også på deres eget modersmål. Lederen fortæller:

*”En stor gevinst ved at forberede børnene hjemme er, at forældrene ved, hvad aktiviteten går ud på så de efterfølgende kan tale med børnene om, hvad de har lavet i Miniklubben, og derved får børnene også sproget på én gang mere.”*





## **Børn laver lege med deres forældre, og leger dem med deres forældre derhjemme, og leger dem i klassen bagefter.**

Nogle af børnene i en 3. klasse i Varde fik til opgave at lave en (guidet) leg med navneord derhjemme sammen med deres forældre – som de så præsenterede og legede i klassen efterfølgende. Lærerens rammesætning er kort, præcis og åben: "I skal gå hjem og finde på en leg sammen med jeres forældre og prøve at lege den, og bagefter fortælle om den her i klassen og lege den sammen.



**Det skal være en leg med navneord, men I bestemmer selv helt, hvilken leg I vil lave og lege."**

Lærerne udvalgte fire børn til at begynde med. De fik alle fire lavet en leg med navneord sammen med deres forældre derhjemme, og havde den med tilbage i klassen, hvor

de først præsenterede den for alle og alle derefter legede – på klassebasis eller i deres legegruppe, der var fire legegrupper.



**En leg, som en dreng fandt på derhjemme sammen med sine forældre, var en leg, hvor man på skift skal vælge et navneord og kaste en bold videre til en anden**

– som skal fortsætte bøjningen på navneordet – og kaster bolden videre til næste deltager – og når navneordet så er bøjet færdigt, skal pågældende vælge et nyt navneord osv. I et filmklip står fire elever sammen og kaster en bold til hinanden på skift, mens de bøjer navneord, som de vælger på skift.

*"Den første elev vælger navneordet "fisk". Hun kaster bolden imens hun siger navneordet. Den næste elev griber den og kaster den videre til den næste mens hun siger "fisken" og kaster til en fjerde elev, som fortsætter bøjningen og siger "flere fisk" - inden bolden kastes til den næste, som slutter bøjningen med "alle fiskene". Og vælger et nyt navneord "bluse" - og legen fortsætter med diverse valg af navneord, boldkast og navneordsbøjninger."*



En anden leg, som en anden dreng fandt på med sine forældre derhjemme, var en leg, hvor man stiller sig op i en række bag hinanden og holder på hinandens skuldre. Den bagerste i rækken vælger et navneord med forbogstavet A - og kravler igennem de andres ben – op foran i rækken – hvorefter den næste, der nu står bagerst i rækken, vælger et navneord med forbogstavet B osv. I et filmklip stiller 5 elever sig bag hinanden og holder hinanden på skuldrene:

*”Den bagerste siger ”en abe”, hvorefter han kravler gennem benene på de andre og stiller sig forrest i køen. Den elev, der nu er bagerst, siger så et navneord, der begynder med B, hvorefter han kravler gennem benene på de foranstående, der står med spredte ben og stiller sig forrest. Og legen fortsætter til de når gennem hele alfabetet.”*



**En tredje leg, som en dreng fandt på med sine forældre derhjemme, var en leg, hvor man kæmper om at få samlet flest navneord.**

Man starter med at lave sedler med både navneord og udsagnsord og lægger dem i en eller flere bunker, afhængig af, hvor mange deltagere, der er med. Deltagerne skal nu på skift løbe afsted og hurtigst muligt finde et navneord, skynde sig tilbage og skrive det ned på en seddel. Derefter løber næste deltager afsted for at finde et nyt navneord, hvis man er flere i en gruppe. De fire hold eller grupper i klassen, kæmpede således om at undgå udsagnsordene og samle flest mulige navneord på tid.

Drengen, der havde lavet legen derhjemme med sine forældre, havde lavet sedlerne derhjemme med både udsagnsord og navneord på med sine forældre, og medbragte dem i klassen, hvor han lægger dem i fire bunker på gulvet i den ene ende af salen, én til hvert hold. Han introducerer den for klassen i salen:

*”Jeg har lavet en leg med, at der er nogle navneord og nogle udsagnsord på de her sedler, han viser dem, og så bliver man delt op i 4 hold med 6 på hvert hold. Og så løber man ned til sin bunke og tager nogle sedler, (hvor der både er navneord og udsagnsord), og så gælder det om at finde navneordene så, hvis der nu står ”Jeg råber” (skal man ikke tage det)... Man har 10 sekunder og man skal finde*





to navneord. Så kan det være man kommer tilbage med et udsagnsord som man ikke skal komme med (så har man færre navneord som er dem det handler om at finde flest af)... Det gælder om at finde flest navneord og skrive det ned på det her stykke papir - han holder dem frem for an sig. Man får ét stykke papir til hvert hold (hvor man skriver de navneord på man finder)" Legen starter.

En fjerde leg, som en pige fandt på med sine forældre derhjemme, var en leg, hvor man skal sidde i en rundkreds. Den første skal begynde med at sige et navn på en anden deltager plus et navneord. Den nævnte deltager skal derefter finde et navneord som begynder med slutbogstavet i det navneord, der lige er sagt. Derefter skal den deltager, der lige har sagt et navneord udpege en ny deltager, som så skal finde et navneord, som begynder med slutbogstavet på det nyligt nævnte navneord. Dette fortsætter til alle deltagere er blevet udpeget og har fundet på et navneord, der begynder med slutbogstavet i det sidst nævnte navneord.

Pigen, introducerer den for klassen, hun fortæller:

*"Min leg går up på, at hvis jeg siger flodhest så slutter det jo på "T", og så skal f.eks. Sofie sige et navneord som starter med "T." Sofie*

*siger "Tudse". Og så skal Lærke sige et navneord, der starter med E".*

Hele klassen sidder i en rundkreds på gulvet, og legen starter.

Børnene syntes det var sjovt at lege legene i klassen, men havde også syntes det var sjovt at lave og lege den med deres forældre, men det virker også som om det måske er lidt uvant for dem at lege sammen med dem. En dreng siger i filmen:

”

**... det føles sjovt. Det er ligesom de bliver legebørn igen (forældrene)."**

Og en anden dreng replicerer:

*"Det ik ligesom man gør til daglig."*

Og den første dreng svarer så:

*Nej, det er det ikke (griner).*



## Børnene laver fantasidyr i skolen og fantasivenner med forældrene derhjemme.

Dette eksempel er ikke med i filmen "Legende læring og forældreinddragelse i dagtilbud og skole".

En 0. klasse på Krogsager Skole i distrikt Erritsø i Fredericia byggede fantasidyr i Lego to og to sammen i klassen og præsenterede dem for hinanden bagefter.

De fagprofessionelle, lærere og pædagoger, lavede også muleposer til børnene, som de fik med hjem for at involvere forældrene i legende læring og samarbejdet med skolen omkring deres barn, samt understøtte bør-



nenes trivsel og udvikling og overgang fra dagtilbud til skole. De introducerede imidlertid først legeaktiviteten, der skulle med hjem for børnene: "Kan I huske, at I byggede

fantasidyr sammen med jeres sidemakker i Lego og viste dem frem og fortalte om dem bagefter? De her muleposer skal I have med hjem, der er forskellige materialer i – ikke Lego, men andre ting, en lærer tager det forskellige materiale op og viser det for børnene, og



**I skal bygge en fantasi-ven sammen af det med jeres mor og far – og snakke med dem om, hvad der gør en fantasi-ven til en god ven.**

I må bruge hvad I vil af det, og også lægge noget til derhjemme hvis I vil, men det skal I aftale med jeres mor og far."

I muleposen var der forskelligt materiale som børn og forældre kunne bruge til at bygge en fantasi-ven: Fjer, karton, piberensere, pong-pong'er, en tom wc-rulle, lim, glimmer osv. Det blev understreget, at de kunne bruge, hvad de ville fra muleposen, men eventuelt også bruge andet materiale, hvis de gerne ville det.

De lavede også en guideline til forældrene, som de lagde ned i muleposerne, og foræl-

drene fik en deadline 14 dage efter, så der var god tid til at lave en fantasi-ven sammen i familierne. I guidelinen stod der også, at forældrene gerne måtte tale med børnene om, hvilke egenskaber børnene syntes var vigtige for en god ven. Og skrive en kort tekst, hvor der blev beskrevet to vigtige egenskaber ved en god ven. Samt tage et foto. Guidelinen lød:

*Kære forældre i 0.A*

*I projekt legende læring undersøger vi, hvordan leg kan være med til at støtte børns læring, udvikling og trivsel, ved at forældre, pædagoger og lærere anvender en legende tilgang derhjemme og i skolen.*

*Projektet legende læring kan være med til at skabe mere sammenhæng for børnene mellem hjemmet, fritidsdelen og undervisningen i indskolingen.*



***Vi ved at når børnene møder velkendte tilgange til læring, er det med til at skabe tryk-  
hed og mere gå-på-mod for  
børnene. Derfor vil vi også  
gerne inddrage jer forældre  
ind i projektet.***

*Vi har lavet en mulepose, der er fyldt med mange forskellige materialer, den er med hjem i tasken i dag. I skal som forældre, sammen med jeres barn, lave en fantasi-ven med de materialer, der er i posen. I bestemmer, sammen med barnet, hvordan fantasivennen skal se ud og hvor meget af materialet I vil bruge.*

*I skal skrive et par ord om, hvilke egenskaber fantasivennen har. Hvad er det, der gør min fantasi-ven til en god ven – og fantasivennen må gerne få et navn.*

*Børnene skal have den færdige fantasi-ven med i skole, hvor alle børn skal vise og fortælle om deres fantasi-ven til de andre børn i klassen.*

*Vi vil i en anden aktion her på klassen, lave fantasidyr sammen med børnene i Lego. Her skal børnene også fortælle om deres fantasidyr for klassen.*

*Vi håber I vil få et par hyggelige timer sammen med jeres barn.*

***Fantasivennen skal medbringes senest den 3/10***

*Man skal også uploade et billede af fantasivennen på aula.*

*Det skal ligge i mappen under galleri Fantasi-ven 0.A*

*MVH*

*Legende læringsteamet.*



***Alle børnene havde en  
fantasi-ven med tilbage i  
klassen.***

Og efterhånden som de kom tilbage, blev de udstillet i vindueskarmen, en udstilling, der voksede efterhånden som børnene kom tilbage med dem. Efter deadline, viste alle børn på skift deres fantasi-ven frem og fortalte om den, hvilke egenskaber den havde, hvad den evt. hed osv.

Da dagen oprandt, hvor børnene skulle præsentere og fortælle om deres fantasi-ven, spørger en medarbejder: "Ved I hvorfor vi er kommet i dag? I skal fortælle om jeres fantasi-venner i dag. Vi glæder os sådan til at høre. "X må vi høre om din?" Drengen, der er en øget opmærksomhed på i skolen, fortæller: "Der kommer ild ud af hovedet og armen. Han hedder Rasmus og kan skyde med ild og is. Og han hjælper når man har mareridt, og snakker med en om det.""

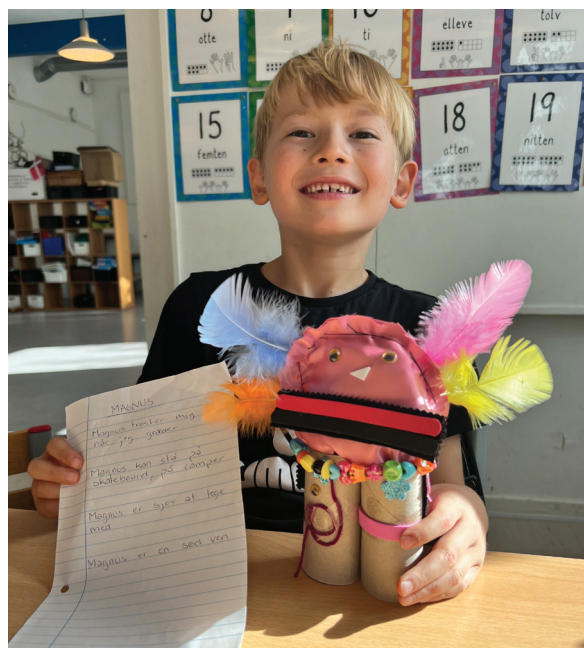
De fagprofessionelle, lærere og pædagoger i Krogsager Skole tog udgangspunkt i den viden de har om, at når børn møder velkendte tilgange til læring, er det med til at skabe tryghed og mere gå-på-mod for børnene – også for de børn, der er lidt utrygge og ikke har så meget mod i (nye) sammenhænge.



## Deres mål med at sende legeaktiviteten "Byg en fantasi-ven sammen" hjem med børnene i familierne, var at understøtte legen, legende læring og et legende samvær og samskabelse i familierne

– til fordel for børnene og deres tryghed, trivsel og udvikling. Men også at understøtte skolens arbejde med fællesskaber, venskaber og relationer, børn i udsatte positioner, legende læring og guidet leg. Og forældrenes blik for leg og legende læring og deres barns trivsel og udvikling og involvering i deres barns skolegang og samarbejde med skolen.

Begge legeaktiviteterne var en succes, både den i skolen og den i familien. En medarbejder



der fortæller efter begge legeaktiviteter med guidet leg:

*"Børnene var meget begejstrede for legeopgaven: "Byg et fantasidyr sammen med jeres sidemakker", og gik i gang med det samme. Og var meget undersøgende på de forskellige materialer. Det var helt tydeligt, at der blev eksperimenteret, både da de byggede deres fantasidyr med deres sidemakker i Lego og da de byggede deres fantasi-ven derhjemme med deres forældre med de forskellige materialer, de havde fået med hjem i muleposen. For nogle elever var det nemt at lave legeopgaven to og to, mens andre havde brug for guidning, nogle meget guidning. Der var blandt andet en dreng i udsatte positioner, der især var udfordret på samarbejdsdelen. Der var også en pige, der tidligere trak sig meget og deltog meget lidt i legeaktiviteter og andre ting, der udviste engagement, initiativ og aktiv deltagelse, eksperimenterede og skabte mening og involverede sig socialt med sin sidemakker omkring legeopgaveløsningen, og som i høj grad har profiteret af et udvidet overgangssamarbejde mellem børnehaven, SFO, skole og forældre omkring legende læring og guidet leg. Hun er nu blevet meget mere tryk og har fået meget mere gå-på-mod end hun havde før."*

# Refleksionsspørgsmål om forældreinddragelse

De følgende spørgsmål er udarbejdet med henblik på at undersøge, reflektere og udvikle egen og fælles pædagogiske praksis omkring samarbejdet med forældrene og inddragelsen af forældrene i dagtilbud og skoler. Herunder i forhold til leg, legende læring og overgangen fra dagtilbud til skole med henblik på at styrke børnenes oplevelse af sammenhæng i overgangen (Vær gerne konkret og kom med eksempler).

## Leg og legende læring

- Hvilken betydning tror du/I det har for børnene når deres forældre leger med dem?
- Hvor meget tror du/I jeres forældre leger med deres barn derhjemme?
- Hvor meget tror du/I jeres aktuelle børnegruppe/elevgruppe leger derhjemme?
- Hvor meget skærmtid hhv. legetid tror du/I jeres aktuelle børnegruppe/elevgruppe har derhjemme?
- Hvilke faglige perspektiver har du/I på legende læring?
- Indgår legende læring i dit/jeres faglige arbejde?

## Overgangen fra dagtilbud til skole

- På hvilken måde indgår legen og legende læring konkret i din/jeres daglige pædagogiske praksis i henholdsvis dagtilbud og skole?
- Hvilke af de fire lege-praksisser i legende læring: Fri leg, guidet leg, spil og styret leg inddrager du/I – og hvornår? Og hvad er vægtningen mellem dem?
- Hvilke potentialer og muligheder har de 4 forskellige lege-praksisser i legende læring ud fra dit/jeres perspektiv?
- Er der en eller flere af disse lege-praksisser I med fordel kunne skrue hhv. op eller ned for p.t. i forhold til de børn og den børnegruppe i aktuelt har?

## Forældreinddragelse

- Hvilke faglige perspektiver har du/I på forældreinddragelse i legende læring?
- Er der nogle særlige forhold ved jeres børnegruppe og forældregruppe som er vigtige i forhold til samarbejdet og inddragelse af forældrene i legende læring?
- Har I erfaringer med inddragelse af forældrene i legende læring i overgangen fra dagtilbud til skole? Og eventuelt hvilke?
- Hvordan indgår forældreinddragelse i legende læring i din/jeres hverdag og undervisning?
- Hvilke udfordringer, dilemmaer og betænkeligheder har I i forbindelse med inddragelse af forældrene i legende læring?
- Hvor kan I evt. se et yderligere potentiale i at inddrage forældrene i legende læring i overgangen fra dagtilbud til skole? Hvordan kunne I yderligere inddrage forældrene på måder, der giver og skaber mening for både dem, jer og børnene og deres liv og læring?
- Har du/I ledelsesmæssig opbakning til at styrke arbejdet med at inddrage forældrene i legende læring i din/jeres skole eller dit/jeres dagtilbud?

Besvar de spørgsmål, der giver (mest) mening for dig/er i forhold til, hvor I står i arbejdet med at implementere legende læring i jeres hverdag/undervisning/samarbejde omkring overgang.

Arbejdshæftet er udarbejdet i forbindelse med projektet  
"Legende læring – sammenhæng for 4-9-årige børn



KOMPLEMENT

The LEGO Foundation